

Jiří Bubeníček

Pro mě je tanečník současně
hercem

Světově známý bývalý tanečník Jiří Bubeníček se věnuje již pětadvacet let choreografii na prestižních scénách v zahraničí, je držitelem řady ocenění a v roce 2017 byl poctěn Stříbrnou medailí hlavního města Prahy.

TEXT Markéta Jůzová

V Divadle na Vinohradech se 10. března uskutečnila světová premiéra baletu *La Strada*. Dílo jste vytvořil nově pro Pražský komorní balet (PKB), vedle sólistů souboru se na scéně představí i členové souboru Balet Praha Junior. Kdy jste se rozhodl ke spolupráci s PKB, našim největším nezávislým souborem?

V sezoně 2015/2016, kdy bylo těleso spojeno se svým majitelem a mecenášem Ivanem Dunovským, který Pražský komorní balet vyvedl z krize, jsem obdržel nabídku na svou první spolupráci se souborem. Nabídku jsem tehdy přijal, avšak bohužel jsme nedokázali náš společný nápad dotáhnout do konce. V téže době jsem také dostal nabídku z USA, kde jsem připravil svou novou choreografii *Fragile Vessels* na hudbu Sergeje Rachmaninova pro San Francisco Ballet, která byla uvedena v rámci projektu *The Joy of Dance*.

V roce 2021 mne oslovila Ladislava Dunovská Jandová, umělecká ředitelka PKB, zda bychom se nevrátili k myšlence spolupráce. Jí i vedení souboru se líbilo, že dobře znám cirkusové prostředí, a rozhodli jsme se pro film *La Strada* Federica Felliniho jako inspiraci pro celovečerní balet.

Slavný režisér Federico Fellini pocházel z Rimini, ležícího na pobřeží Jaderského moře. Miloval cirkus a varieté, jež v různých variacích zachytil ve svých filmech. Když jste navštívila v létě jeho rodiště a později i jiná italská města u Tyrhénského moře, poznala jsem, jak je ve večerních hodinách tradice cirkusu v Itálii silnější než u nás. Cirkusové prostředí jste poznal z dětství a zůstal jste jím dodnes okouzlen...

Ano, v Itálii je v létě nádherně a máte pravdu, že cirkusová tradice je tam hluboce zakořeněna. Společně s mým bratrem Ottou jsme se narodili do české cirkusové rodiny *5 Bertis* ve městě Lubin v Polsku, kde naši rodiče právě vystupovali. Žili jsme i půl roku v campingu a s cirkusem jsme jezdili po různých městech. I když to bylo romantické, museli jsme se potýkat s tvrdší realitou. Pro nás děti byl ovšem život kolem cirkusu krásnou hrou v nádherném a fantazijním prostředí. Magický svět zůstal pro mne nedílnou součástí mého dětství i mé duše.

Federico Fellini film *La Strada* (Silnice) natočil v roce 1954, snímek získal později Oscara za nejlepší cizojazyčný film. Dodnes je velmi působivý, i když je černobílý. Nechá jste se inspirovat ve svém vizuálním zpracování režisérovým neoklasickým stylem?

foto © Costin Radu

Solor – La Bayadère, choreografie M. Petipa, A. S. Watkin

Zjistil jsem, že každodenní meditace mi pomáhají.

Jako choreograf a režisér baletu zdůrazňuji význam příběhu, neboť je pro mě klíčový. Proto požadují naprostou autenticitu a upřímnost od všech interpretačních umělců v každé scéně a v každém vyjádření role, kterou tanec zastupuje. Pro mě je tanečník současně hercem, jenž komunikuje prostřednictvím tance. Film, kterým se tento balet inspiruje, reflektuje dobu i chudobu Itálie. Snímek mi částečně posloužil jako zdroj inspirace, nicméně jsem se ve svém díle zaměřil především na realitu. Příběh, který balet vypráví, má mnoho rovin. Není pouze o radosti a neočekávaných okamžicích naděje a štěstí, které přináší divákům cirkus. Pod laskavým povrchem cirkusového světa se často skrývá temná stránka, která odhaluje tvrdou realitu naší společnosti.

Nejen veškeré přípravy, ale ani dramatickou práci na sále nevytvářím sám. Úzce spolupracuji se svou manželkou Nadinou Cojocarou, s níž jsem připravil libreto i dramatický scénář. Nadina se podílí na tvorbě scénografie a návrzích kostýmů. Pro nás je zásadní, aby všechny prvky harmonicky zapadaly do sebe a vytvářely jednotný celek, který dokáže věrně vyjádřit podstatu

příběhu. Jsem rád, že se nám podařilo oslovit Petra Holmana, který adaptoval některé skladby Nina Roty pro housle, trubku, akordeon a kytaru. Originální nahrávky krásných orchestrálních děl skladatele a živá komorní hudba skvěle podpoří celkový dojem z představení.

Ve své kariéře jste vytvořil pro Královský novozélandský balet ve Wellingtonu nové baletní dílo *Piano*. Za stejnojmenný film z roku 1993 získala jeho novozélandská scenáristka a režisérka Jane Campion Oscara za nejlepší scénář.

Její film mne opravdu zaujal a hluboce dojal. Při tvorbě baletu jsem se zaměřil na láskyplný příběh a jeho atmosféru. Byl jsem nadšen, když Jane Campion souhlasila s mým záměrem vytvořit nový balet podle jejího díla. Můj bratr navrhl scénografii s projekcemi mořských a přírodních scenerií Nového Zélandu, který jsme ve volném čase společně prozkoumávali během našich cest autem. Musím se přiznat, že jsme si užívali i poznávání místních obyvatel a tamní kultury. Premiéra baletu ve Wellingtonu byla velkým úspěchem a radost měla i Jane Campion. O zrodu baletu byl natočen dokument *The Heart Dances* (2018).

Nastudoval jste více než sedmdesát titulů svých choreografií, od tanečních miniatur přes abstraktní až po celovečerní dějové balety. Jak si vytváříte libreto k dílu s příběhem? Tvůrčí práce na celovečerním baletu může trvat dva nebo tři roky, ale někdy musí dílo vzniknout za kratší dobu. Když se zabýváte příběhem

foto © Ian Whalen

Jiří Bubeníček – Alice Mariani / hlavní pár – Theme & Variations, choreografie G. Balanchine

z knihy, nejdříve si ji důkladně přečtu a pozorně si vypisuji, co mne zaujme, což někdy může zahrnovat i stovky stránek ručně psaných, abych měl příběh pevně v paměti. Postupně vytvořím zkrácenou verzi, kterou si vytisknu. Doma mám magnetickou zeď, kam postupně přidávám všechny potřebné informace. Někdy si také příběh nakreslím nebo zapisuji své nápady. V další fázi se zaměřuji na linii vyprávění a hledám si vhodnou hudbu, tvořím si téměř filmový scénář.

Režiséri si ve své přípravné fázi rozkreslují aranžmá či různé dramatické scénky. Jak si připravujete choreografie, které budete potřebovat v den, kdy máte zkoušku s tanečníky?

Obvykle se připravuji ráno, a když přicházím do tanečního sálu, mám už připravené různé kombinace pohybů. Někdy si doma zahráji scénku, napíšu k ní podklad a zaznamenám své myšlenky. Na sále postupně vznikají konkrétní choreografické kroky. Interpretace jednotlivých tanečnicků je velmi důležitá. Práce s lidmi mě naplňuje, zejména když vzniká vzájemná inspirace a spolupráce.

Největší inspirací je pro choreografy dílo samotné, ale ve své kariéře prvního sólisty Hamburského baletu a Semperovy opery v Drážďanech jste zažil řadu vynikajících tanečních zpracování a byl jste ovlivněn skvělými spolupracovníky...

Naučil jsem se lépe ovládat emoce, díky čemuž jsem se na jevišti stal svobodným.

Ve své práci se neustále snažím posouvat a vyvíjet. Obvykle mě inspirují příběh, hudba a tanečníci, se kterými jsem na sále. Když dostávám nabídky z velkých divadel, často jsem žádán o neoklasický balet na špičkách, z menších scén bývá preferován moderní balet. Jak jsem se zmínil, úzce spolupracuji s Nadinou. Její přístup má pro mě velký význam, neboť přináší do tvorby nové a odlišné perspektivy.

Pracoval jsem řadu let i se svým bratrem Ottou, který se během naší společné kariéry začal zaměřovat na scénografii a přispíval do mé tvorby i hudbou. Snažím se vyhnout stereotypům a neopakovat se, proto rád při tvorbě nových inscenací zvu do svého týmu i jiné kolegy. Například v roce 2019 jsem inscenoval balet *Carmen* v Teatro dell'Opera di Roma, kde orchestraci vytvořil Gabriele Bonolis z děl více skladatelů, kostýmní výtvarnicí byla Anna Biagiotti a scénografem Giovanni Carluccio. Do týmu jsem přizval Petra Formana, který navrhl velkou loutku koně. Balet získal ocenění Europa in Danza.

Vaše choreografie obohatí zahajovací i závěrečný koncert 33. ročníku Mezinárodního hudebního festivalu Český Krumlov, který se koná od 12. července do 3. srpna 2024. Slavnostní zahájení je dramaturgicky spojeno s Rokem české hudby, v podání Janáčkovy filharmonie Ostrava pod taktovkou Aleny Hron zazní v městském parku u břehu Vltavy cyklus symfonických básní *Má vlast* Bedřicha Smetany. Váš vztah k jeho vrcholnému dílu je již spojen s choreografií...

Ano, v mé choreografii se vracím inspirativně k roku 2018, kdy jsem u příležitosti 100. výročí založení Čes-

S tanečníky Vídeňské státní opery během Novoročního koncertu Vídeňských filharmoniků 2016

foto © Ian Whalen

koslovenské republiky připravil baletní ztvárnění *Mé vlasti* na Staroměstském náměstí, kde ve dvou představeních tančili nejen členové Baletu Národního divadla v Praze, ale i špičkových evropských baletních těles. Do provedení jsem zapojil mnoho tanečníků z různých souborů Evropy. Nastudování choreografie bylo z organizačního pohledu náročné. Přípravy na festivalové zahájení v Českém Krumlově začínají pro mne už v dubnu, kdy budu v Semperově opeře v Drážďanech zkoušet choreografie k symfonickým básním *Vltava*, *Tábor* a *Blaník*. Českou hudbu mám rád, stále se k ní vracím a znovu ji objevuji.

Festival již druhým rokem pokračuje v podpoře mladých tanečníků. Do města pod patronací UNESCO se vrátíte i s mistrovskými kurzy. Na jaký program se mohou jejich účastníci těšit?

Na mistrovských kurzech si vždy přeju mít ve vedení výuky nejen proslulé hvězdy, ale i zájné aktivní tanečníky ze světových scén. Ze zahraničí přiletí bývalá francouzská primabalerína Agnès Letestu, po jejímž boku jsem tančil Armanda v baletu *Dáma s kaméliemi* v choreografii Johna Neumeiera na scéně historické budovy Palais Garnier Národní opery v Paříži.

Pozvání přijal i bývalý ukrajinský umělecký ředitel Státního baletu Berlín a mezinárodní hvězda Vladimír Malakhov. Ze sólistů Teatro alla Scala přijedou Martina Arduino a Marco Agostino. V rámci lekcí se zaměříme nejen na balet klasický, ale i současný. Plánujeme hovořit i o problémech, s nimiž se tanečníci mohou v divadle setkat. Účast v mistrovských kurzech je pro zájemce ještě otevřená. Bližší informace získají na adrese: www.bballetmasterclasses.com

Za roli Armanda v Neumeierově baletu *Dáma s kaméliemi* jste získal mimořádné ocenění Benois de la Danse. V taneční kariéře jste byl chválen nejen za technickou stránku, ale i hereckou...

Herectví mne velmi bavilo, pro tanečníky je nesmírně důležité. Každý pohled, pohyb hlavou, rukou a také dynamika načasování. Mladí tanečníci bývají uspěchaní, musí se naučit dokázat třeba vteřinu počkat, aby divák věděl, co prožívají.

Rád jsem se věnoval i psychické přípravě, protože na jevišti je klíčové umět se osvobodit od starostí. Tanec plný náročných technických prvků a provedení, například mnoha piruet před zaplněným hledištěm s tisíci diváky, je extrémně náročný. Když se mi něco nepodařilo, pociťoval jsem velké

foto © Costin Radu

Princ – Louskáček, choreografie A. S. Watkin, J. Beechey

zklamání, a proto jsem neustále hledal způsoby, jak se od všeho osvobodit.

Později jsem zjistil, že mi každodenní meditace a uvědomování si přítomného okamžiku pomáhají. Naučil jsem se lépe ovládat emoce, díky čemuž jsem se na jevišti stal svobodným. Vedle každodenní tvrdé dřiny a příprav jsem měl štěstí, že mě choreografové vždy vybrali do prvního obsazení jak v klasickém, tak v moderním baletu. Díky tomu jsem měl možnost prozkoumat svoje vědomí na jevišti během

živých představení a dnes zkušenosti využívám jako nástroj při tvorbě choreografií.

Vaše mistrovské kurzy dají účastníkům možnost vystoupit 3. srpna 2024 v Pivovarské zahradě na závěrečném koncertě festivalu s dirigentem Tomášem Braunerem a PKF – Prague Philharmonia. Program s díly Vincenza Belliniho, Charlese Gounoda, Petra Iljiče Čajkovského a Sergeje Prokofjeva oslavuje 460 let od narození Williama Shakespeara.

Věřím, že slavnostní program věnovaný Williamu Shakespearovi bude pro mladé talenty velkou motivací. V rámci mistrovských kurzů budeme zkoušet mou choreografii k výběru ze suit z Prokofjevova baletu *Romeo a Julie*. Jsem rád, že vybraní mladí tanečníci budou moci zažít krásný večer.

Organizuji také galavečer *International Bubeníček Ballet Gala*, který se uskuteční v srpnu v Divadle na Vinohradech. Mým záměrem je představit světoznámé zahraniční baletní umělce, kteří zatančí ukázky z mých nejlepších choreografií. Jedním z vrcholů večera bude i vzrušující balet *Bolero*, ve kterém se představí nové obsazení. Na tomto večeru vystoupí již zmínění dva hvězdní italská sólisté Teatro alla Scala v premiéře mého nového baletu na hudbu Zdeňka Fibicha. Program bude součástí Roku české hudby. Rád bych z této slavnostní události vytvořil tradici, kterou bych chtěl kulturně obohatit nejen krásnou Prahu, ale i taneční umění u nás. ■

foto © Nadina Cojocaru

Na jevišti je klíčové umět se osvobodit od starostí.